

به داوای لیبوردن له خوینه رانی خوشه ویست،
 که مه له فی شانوی پۆژه لاتی کوردستانمان
 کرده وه بۆ ئەم ژماره یه . واته ژماره چوار. له بهر
 به گرینگ زانینی ئەم مژارهش پێوه ندیمان به
 چەند نووسەر و لیکۆلەرێکه وه کرد، وهک؛ م.
 هه له بجه یی، ف. ئەکره می و... که خوشحالیی
 و ئاماده یی خۆیان دهربری و به گرینگ نواریانه
 ئەم دهستپیشخه رییه ی گوڤاری که لێن. به لام له
 دواییدا، به ههر هۆکار و بیانوو هینانه وه یه کی با
 بلێین (نووسەر و لیکۆلەر کانه مان) بێت، ئەوه
 ده بێت ئیمه داوای پۆزشه هینانه وه له خوینه رانی
 خوشه ویست بکه ین، که هیچ کاتیک ئاماده یی
 ئەوه مان تیدا نییه، له گه ل باو خۆته با بکه ین و
 بیینه به شیک له وه لێن و دوورپووییه ی، پۆشنبیری
 کوردی تیدا ده خولیته وه .

(ئىغان ئيمانويل نيوخين) مېرديكە .
 ھاوسەرگەكى خاۋەنى خويىدنگە يەكى
 . ميوزىكىيە .
 شاتۇكە سىتېجىكى ئاھەنگىگىرپانە لە يەككە لە
 . يانەكان .

نيوخين: (دېتە سەر سىتېجەكە بە ھەيىبە تىكى
 گەورەو، پالتاۋىكى درىژى لە بەردايە، كراسەكەكى
 چاك دەكات، كرنوش دەبات بۇ ئامادە بووان)
 سلاۋ بەرپزانم، ھاوسەرگەكەم پېشنىارى
 ئەۋەكى كىرە بىم لىرە وتارىك پېشكەش بەكەم
 بە شىۋەيەكى خۆبەخشانە، باشە، با وايت،
 ھەمۋى ۋەك يەكە بۇ من . من پروفېسسور نىم،
 تەنانت زانستگەشم تەۋاۋنە كر دوۋە، دور لە
 نازناۋە زانستىيەكان، من بە درىژايى سى سال
 تەندروسىتى خۇم توۋشى زيان كر دوۋە، لە
 كاتىكدا كار لە سەر ئەۋ با بە تە زانستىيانە دەكەم،
 ھەندى جارىش لە سەريان دەنۋوسمەۋە، وتارى

دەربارەكى زيانەكانى توۋتن

چىخەف

لە ئىنگلىزىيەۋە: ئەژىن باجەلان

۱۳۹

كالىن، كۆلغارىكى ئىدەمىنى ۋ ھونەرى ۋەرزىيە

ژمارە

۴۴

زىستانى ۲۰۱۸

كەلىپ

زانستیی دهنووسمه وه، دهكرئ زانستیی نه بئ به گشتیی، به لام، بمبورون له سهر ئەم دهر پینانه، ئەو وتارانه شیوهیان له زانستیی دهچئ، بهم بۆنه یه وه پیش چەند پۆژیک وتاریکی گه وره م نووسی به ناویشانی (دهرباره ی زیانه کانی هەندئ میرووله) کچه کانم زۆریان به دل بوو، به لام من، که خویندمه وه یه کسه ر دراندم. هەرچۆنیک بیته هیچ وهک دەرمانه فارسییه که نییه بۆ له ناوبردنی میرووله کان. میشووله مان هه یه، ته نانه ت له ناو پیا نوکه شمان ... ئە مرۆ بۆ ئەم وتاره م بابه تیکم هه لباژاردوه، که دهرباره ی ئەو زیانانه ی تووتنه له سهر مرو قایه تیی. من خو م جگه ره ده کیشم، به لام هاوسه ره که م فه رمانی پیکردم، که وتاره که م له سهر زیانه کانی تووتن بیته، بۆیه نا کرئ قسه ی تیدا بکرئ، مادام ده یانه وئ له سهر زیانه کانی تووتن بیته، که وایه هه ر له سهر تووتنه، هیچ جیاوازییه کی نییه بۆ من. به لام ئاماده بوانی ئازیز پیشنیار ده که م زۆر به جدیدانه بابه ته که وه ریگرن، ئە گه ر وانه بئ هه ندئ شت پووده دات به دلئ ئیمه نابیته. ئەوه شی، که ده ترسئ وتاره که وشک و زانستیی بیته و به دلئ نه بیته، ده توانیته گویم لینه گریت، یان دهر بچیت (پال نوکه ی چاک ده کات).

هیوادارم ئەو دکتۆرانه ی، که لیره ن گرینگیه کی تاییه تی بدن به م بابه ته، چونکه ده توان سوودیکی زۆر له م وتاره م به ده ستبێنن. چونکه تووتن له پال ئەوه ی، که زیانی هه یه، له پزیشکی شدا به کار ده هیتریت. بۆ نمونه ئە گه ر مشکیک بخه ینه نیو خا که ی تووتنی که وه، ئەوه ده کرئ بمریت به هۆی دهماره کانیه وه. تووتن به پله ی یه که م پووه که، به رده وام کاتئ ئاماده ی ئەم جو ره وتار پیشکه شکردنه دهم، چاوی چه پم داده خه م، گرینگی پیمه دن، ئەمه به هۆی تو ره بوونه وه یه، من به گشتی که سیکی تو ره م، له ۱۳ سپتیه مبه ری ۱۸۸۹ ده ستم کردوه به م چا و داخستنی چاوی چه په م، له و کاته وه ی، که هاوسه ره که م چواره م کچی له دایک بوو (قار قارا)، هه موو کچه کانم له ریکه وتی ۱۳ له دایک بوون. (سه یریکی کاتژمی ره که ی ده کات) له بهر که می کات با له بابه ته که مان

دوورنه که وینه وه . ده بیټ ئه وه تان پېښلیم، که هاوسه ره که م خویندنه که یه ک و هۆتیلنکی تایبه تی هه یه، مه به ستم هۆتیل نییه به لام شتیکه له و شیوه یه، به ینی خۆمان بیټ، هاوسه ره که م هه ر بۆله بۆلیه تی، له بهر باری ئابووری، هه رچه نده بریک پاره ی هه لگرتوه، نزیکه ی چل په نجا هه زاری، له کاتیکدا من یه ک کۆبیکم نییه . به لام قسه کردن سوودی چیه!

من له و هۆتیله کارده که م، سه رپه رشتیاری کاروباری ناوه وم، که لویه لیان بۆ ده کرم، کارگوزار دابین ده که م، پاره ی خه رجکارا توام ده که م، له په رکان په رتووک دروست ده که م، میشووله ناهیلیم، سه گی هاوسه ره که م ده به م بۆ پیاسه، مشک ده گرم، دوینئ شه و یه کیک له ئه رکه کانم هینانی ئارد و پروون بوو بۆ چیشلینه ره که، چونکه وای دانا بوو نانی به یانی ئاماده بکات، به کورتی دوا ی ئه وه ی هاوسه ره که م هاته چیشته خانه که دوا ی ئاماده بوونی نانی به یانی، وتی: (سئ له خویندکاره کان نانی به یانی ناخۆن، چونکه نه خووشن، بۆیه نانه که زۆر ده رچوو، ده بی ئیستا چیبکه یین؟) له سه ره تادا هاوسه ره که م وتی هه لیبگرن، دوا ی ئه وه ی، که بیری کرده وه، وتی: (خۆت بیانخۆ، ئه ی داهۆل). ئه و ناوم لیده نئ: (داهۆل)، (شه ی تان)، (ئیبلیس) کاتیک که توورپه ده بی.

من چ شه ی تانیکم؟ ئه و به رده وام توورپه یه، نانه که م ناخوا، به لکو هه روا قووتما، چونکه من به رده وام برسیمه . دوینئ بۆ نمونه نانی نیوه رۆی پینه دام، وتی: (پێویست ناکات نان بخۆی ئه ی داهۆل). به لام یه ک ده قه (سه یریکی کاتژمیره که ی ده کات) کات به سه رچوو و له بابه تی سه ره کی دوورکه وتینه وه . با به رده وام بین، هه رچه نده ئیوه ئیستا هه زتان لیه گوئ له گۆرانییه کی پۆمانسی، یان سیمفۆنییه ک، یان ئۆپیرایه ک بگرن، که گۆرانیی بلێت: (له گه رمی جه نگدا نه مانده توانی بنوین...). بیرم نییه ئه م برکه یه هی چ گۆرانییه که .. به راست، بیرم چوو پیتان بلیم؛ که من له خویندنه کی هاوسه ره که م، جگه له سه رپه رشتیاری کاروبار، له وئ وانه ی بیرواری، فیزیا، کیمیا، میژوو، سۆلفیج و ئه ده ب ... ده لیمه وه، هاوسه ره که م

پاره يه کي تايبه تي به رانبه ر به وانه کاني سه ما و گوراني و تن و
 وينه کيشان ورده گريت، هر چه نده من وانه کاني سه ما و گوراني
 و تنيش ده ليمه وه . خویندنگه ميوزيکيه که مان له گه ره کي (بيتي
 سوباتشي) يه، له خانووي ژماره ۱۳، دياره هوکاري سه رنه که وتنم له
 ژيانم ده گه رپته وه بو نه وه ي له خانووي ژماره ۱۳ ده ژين و کچه کانم
 له ريکه وتي ۱۳ له دايکبوون و ۱۳ پشيله مان هه يه له ماله وه .

قسه سوودي چيه؟ هه موو کاتيک ده توانن سه رداني هاوسه ره که م
 بکه ن له ماله وه، ده توانن له گه لي ريک بکه ون، ده رباره ي
 پرؤگرامه کاني خویندنگه ش نه گه ر ده تانه وي وه ده ستي بيتن نه وا
 له لاي ده رگه وانه که هه يه به ۳۰ کوبيک بو هه ر کوبيه ک (چه ند
 په ره يه ک له گيرفاني ده رده کات) و نه گه ر ويستان ده توانم من پيتان
 بده م به ۳۰ کوبيک، کي ده يه وي ت؟ (ماوه يه کي بيده نگیي) که س
 نايه وي ت؟ باشه، به ۲۰ کوبيک! (ماوه يه کي بيده نگیي) شتي کي
 خه مگينه . به لي خانووي ژماوه ۱۳ يه! له هيج شتي کدا سه رنه که وتوو
 نابم، گه وره بووم و گيل بووم . من لي ره وتار پيشکه ش ده که م، وا
 دياره دلخوشم، له کاتيکدا ده مه وي پر به دل هاوار بکه م، يان بفرم
 بو جيگه يه کي تر، له وانه يه بلين: نه ي کچه کانت .. چپانه کچه کان؟
 من قسه يان له گه ل ده که م، به لام نه وان پيده که نن .

هاوسه ره که م حه وت کچي هه يه .. نا، ببورن، و ابرانم شه ش
 کچن .. نه خير حه وت! گه وره که يان (نانا) يه، ته مه ني ۲۷ ساله و
 بچو که که يان ۱۷ ساله .. به ريزانم من که سي کي به دبه ختم، بووم به
 گي تيک، به که سي کي بينرخ . به لام له راستيدا خو شبه خترين باوک
 ده بينن له به رانبه ر تاندا، نه مه راستيه، ده بي و ابيت، من ناتوانم
 شتيک بليم، که پيچه وانه ي نه مه بيت .

خوزگه بتانزانيه! سي و سي ساله له گه ل هاوسه ره که م ده ژيم،
 ده توانم بليم؛ که خو شترين ساله کاني ژيانم بووه، نه ک خو شترينيان،
 به لام وايه به شيوه يه کي گشتي . زوو تپيه رپوو وه ک وا بي ساتي کي
 خو ش بوو، له راستيدا نه فره تي لي بيت! (سه يري کي دواي خو ي
 ده کات) به لام و ابرانم هيشتا نه هاتوو ه . نه و لي ره نييه، ده توانم نه وه

بَلِّيم، که دهمه وئ، من زور دترسم.. دترسم لئی کاتیک سه یرم دهکات، به لئی ده بی بلِّیم، که کچه کانم هیشتا شوویان نه کردوه، چونکه شهرمن و پیاوه کان نایانینن. هاوسه ره که م نایه وئ ئاههنگ بگپریت، یان که سییک بۆ خوانیک بانگیشت بکات، ئه و زور ره زیله زوریش درژه. بۆله بۆل زور دهکات. بۆیه که س سهردانمان ناکات، به لام ده توانم نه ئینییه کتان پبیلیم (نزیک ده بیته وه لیان) ده توانم کچه کانم ببینن له جه ژنه گه وره کان له لای پووریان (ناتالیا سیمونوننا)، ئه وهی، که پۆماتیزمی هه یه و به عه زیه کی زهرد دهگه پریت، که شتی ره شی له سه ره وه یه له سیسه رک ده چیت. له وئ خواردنی خۆش داده نین، کاتیک هاوسه ره که م له وئ نییه ده توانم بخۆمه وه (دهست ده خاته سه ر قورگی) ده توانم پلیم له یه که م جام سه رخۆش ده بم، له و ساته هه ست به ئارامی ده که م، له هه مان کاتدا هه ست به دلته نگییه ک ده که م، که ناتوانم وه سفی بکه م، بییری کاتی گه نجیه تی ده که م، دهمه وئ رابکه م .. خۆزگه بزنان چهنده دهمه وئ رابکه م.. هه موو شتییک جیه هیلم و رابکه م، راکردنییک بیگه رانه وه، بۆ کوئ؟ گرینگ نییه بۆ کوئ، گرینگ ئه وه یه رابکه م له م ژیانه بینرخه، بیتامه، که وای له من کرد بيم به پیریکی گه مژه، پیریکی گیل.. راکردن له م هاوسه ره گه مژه، بینرخه، له م هاوسه ره خراپه، له م هاوسه ره ی که سی و سی ساله ئازارم ده دات.

راکردن له میوزیک، له چیشتهخانه، له پاره ی هاوسه ره که م، له هه موو ئه م شته بینرخانه، وه ستان له وئ وه ک داریک، وه ک داھۆلئیک، له ژیر ئه م ئاسمانه فراوانه و به دریژیی شه و سه یرکردنی ئه و مانگه رۆشنه ی ئاسمان و له یادکردن، له یادکردنی، چهنده دهمه وئ هه موو شتییک له بیرچیته وه، دهمه وئ ئه م پالتۆ کۆنه پیسه له خۆم بکه مه وه، که پیش سی و سی سال له ئاههنگی هاوسه رگریمان له به رمکرد (پالتۆکه ی داده که نی) به به رده وامی و تار پیشکه ش ده که م، ئاه تۆ شایه تی ئه مه ی (به پی خه ریکی پالتۆکه ی ده بیته) تۆ شایه تی ئه مه ی، من کابراه کی پیر و هه ژارم وه ک ئه م کراسه، که پشته وه ی داپزاوه (پشتی کراسه که ی پیشانی بینه ران ده دات)،

من پښوېستم به هيچ نښه، من له وه گوره ترم، پوژيک له پوژان گه نچ بووم، زيرهک بووم، له زانستگه ده مخويند، خووم به مروف هه ژمار ده کرد (سه يريکي لاي خوې دهکات و به په له پالتوکي له بهر دهکات) نهو، هاوسه ره که م له پشتي په رده که وه يه، گه يشته نيره و چاوه پيم دهکات (سه يريکي کانژمي ره که ي دهکات) کات تپه پري، نه گه ر پرسیاری ليتان کرد، تکاتان لیده که م پيبلين: که وتاره که، دا هو له که ش، واته من، په فتارم باش بوو (سه يريکي لاي خوې دهکات و ده کوکيت) نهو سه يرم دهکات (دهنگي به رز ده کاته وه) له تووتنه وه ده ستپیده که ين، که زه هر يکي کوشنده ي تيدايه، نه وه بوو، که پيش که ميک باس مان کرد، بويه نابيت جگه ره بکيشين به هيچ شيويه ک، ريگه به خووم ده دم، به شيويه که له شيوه کان، نه م وتارم، که (درباره ي زيانه کاني تووتن) بوو، سوو ديکي هه بيت بو شيوه، نه وه م وت، که پيم بوو.

(کرپنوش ده بات و دهرده چيت به هه يبه تيکه وه)

سه رچاوه:

Title : On the harmful effects of tobacco, writer: Anton Chekhov, – translated to English by: Patrick Couratin, Published 1977 by Harlin .Quist